

EXPOSICIÓ

L'Arxiu Comarcal del Baix Ebre estira del fil de la història de la impremta a Tortosa

Tortosa va ser una de les primeres ciutats de la Península Ibèrica -al costat de capitals com Segòvia, Sevilla, Salamanca, Barcelona, València i Saragossa- on va arribar la impremta

Tortosa Redacció

El 1477 els impressors Pere Brun i Nicolau Spindeler publicaven a Tortosa el llibre *Rudimenta grammaticede* de l'autor humanista Niccolò Perotti. I amb esta fita, la capital del Baix Ebre esdevenia una de les primeres ciutats de la Península -al costat de grans ciutats com Barcelona, València, Sevilla o Saragossa- on arribava la impremta. Pere Brun havia nascut a Ginebra i Nicolau Spindeler, a la ciutat de Zwickau, a Saxònia. Eren impressors itinerants dels quals no se'n sap gaire cosa. **"Van arribar a Tortosa atrets per l'encàrrec d'alguna institució, com el Capítol de la Catedral o el Consell Municipal? O pel dinamisme de la ciutat hi van veure possibilitat de negoci?"**, es pregunta l'historiador Enric Querol. La resposta és difícil per manca de documentació. **"Sabem que, un any més tard, estaven a Barcelona, i que Spindeler es va casar a Tortosa el 15 d'abril del 1478, amb Caterina Guardiola"**, afegix.

Esta història sobre primers impressors a Tortosa és una de tantes anècdotes que desvela l'exposició *Tortosa i la impremta 1477-1867*, que es pot veure fins al 31 de gener a la sala d'exposicions de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre. La mostra resumeix la història d'impressors i llibreters, des del segle XV fins a l'època contemporània. Tot plegat, a partir dels estudis i l'expertesa d'Enric Querol, que fa anys que rastreja ar-

Imatge d'alguns dels elements que es poden veure a l'exposició a l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre. / NÚRIA CARO

xius, biblioteques i col·leccions públiques i privades. **"Durant molt temps el món de les impremtes i de les llibreries ha anat de bracet i han exemplificat la transmissió cultural. A Tortosa, com s'ha dit, es va imprimir un dels primers incunables, el 1477, i a Tortosa encara hi subsistix una de les llibreries més antigues, originària del 1760. Un bon bagatge per a remarcar i ponderar, amb la condició que es mereix, la riquesa d'esta activitat vital i la dels exponents del seu llegat"**, explica el director de l'Arxiu Comarcal, Albert Curto, en la introducció del catàleg de l'exposició. La mostra és una producció conjunta de l'Arxiu i l'Ajuntament i s'emmarca en una de les darreres activitats previstes en l'any de la Capital de la Cultura Cata-

lana Tortosa 2021.

UNA HISTÒRIA DISCONTINUA Però la consolidació de la impremta a Tortosa és una història d'alts i baixos, amb episodis de dinamisme que alternen amb absències de molts anys. De fet, després de la publicació del primer llibre l'any 1477, la ciutat no va tenir un taller tipogràfic estable fins al 1622. I encara més: no va ser fins al 1780, amb l'impressor Josep Cid, que l'ofici es va consolidar definitivament al territori. **"La presència dels impressors, encara que fos de manera intermitent i amb professionals itinerants, era un al·licient per als autors locals, que podien publicar obres que s'havien quedat al calaix sense necessitat d'encarregar la feina a València o Barcelona. A**

més, també resultava un estímul per a la creació i recuperació de textos", comenta Querol. Per exemple, l'any 1539, el Consell tortosí, va publicar el llibre *Les costums de Tortosa*, a partir del text original del segle XIII, un dels documents més icònics, jurídics i polítics de la societat tortosina. Ara bé, la major part de les obres impreses eren de caràcter religiós (novenes, textos litúrgics, sermons, goigs, devocions, cartes pastorals i opuscles teològics), i en menor mesura, impresos literaris, poemes i romanços o textos purament administratius. I a poc a poc es consoliden llibres sobre història, ciència, projectes agraris i fins i tot hidrologia.

L'ESCLAT DE LA PREMSA A la segona meitat del segle XIX es consoli-

den les impremtes, que optimitzen els sistemes d'edició i hi incorporen noves tècniques (com la litografia i el fotogratat). Això arriba en paral·lel a la implantació de l'educació obligatòria i l'augment progressiu dels nivells d'alfabetització. Paral·lelament, el dinamisme polític, econòmic i cultural i la relaxació de la censura governamental van afavorir l'aparició dels primers periòdics. Tortosa veu nèixer publicacions com *El Ebro* (1845) i *El Dertosenense* (1848), que marquen el tret de sortida d'una època de gran vitalitat per a la premsa, amb gairebé una capçalera per a cada un dels partits polítics i lobbies. La mostra estira el fil de la història i arriba fins al segle XX, amb la impremta Querol o este mateix setmanari que esteu llegint. ■